

KUN. PRANCIŠKAUS KURAIČIO LAIŠKAI KUN. ALEKSANDRUI DAMBRAUSKUI-JAKŠTUI

Prelatas Pranciškus Kuraitis (1883–1964) mūsų kultūros ir mokslo istorijoje pasižymėjo kaip filosofas ir Vytauto Didžiojo universiteto Teologijos-filosofijos fakulteto profesorius ir dekanas. Be to, jis redagavo tokius svarbius kunigams skirtus žurnalus kaip *Vadovas* ir *Tiesos kelias*. Jis daug prisidėjo prie katalikų intelektualų ugdymo. Tačiau ši jo laiškų publikacija yra iš Kuraičio studijų Leveno universitete Belgijoje laikų.

Kuraitis buvo Seinų kunigų seminarijos ir Sankt Peterburgo Romos katalikų dvasinės akademijos auklėtinis. Į Leveno universitetą atvyko studijuoti 1909 m. Šis universitetas, palyginus su Fribūro universitetu Šveicarijoje, nebuvo toks populiarus tarp Lietuvos katalikų kunigų. Tačiau 1909 m. Levene susibūrė nemažas lietuvių studentų būrelis. Be Kuraičio šią vietą savo studijoms pasirinko kunigai: Antanas Viskantas, Jurgis Galdikas, Simonas Šultė, Eduardas Stukelis, Pijus Bielskus, Mečislovas Reinys, Antanas Maliauskis. Levene studijuojantys studentai lietuviai ėmėsi visuomeninės veiklos. Pirmiausia 1909 m. liepos 2 d. penki nariai steigėjai įkūrė Leveno universiteto studentų lietuvių draugiją „Lietuva“. Tarp šios draugijos steigėjų dar nebuvo Kuraičio. Į „Lietuvos“ draugijos veiklą Kuraitis įsijungė atvykęs studijuoti. Svarbiausias draugijos uždavinys buvo – „Pasiruošimas į tautišką darbą Lietuvoje“. Dėl to draugijos nariai suvienytomis jėgomis siektų pažinti tautos dvasią, psichologiją, būdą, papročius, kalbą; tėvynės gyvenimo plėtojimąsi ir jo kliūtis; toli nuo tėvynės gyvendami stengtųsi jausti tai, ką lietuviai jaučia, suprasti jų reikalus. Draugijos nariai, susivieniję su tėvyne, ieškotų moksle ir svetimtaučių gyvenime vaistų tėvynės žaizdoms, priemonių jos kūno ir dvasios lavinimui ir kėlimui. Draugija kėlė tikslą garsinti Lietuvos vardą kitų tautų tarpe¹. Studentai be organizacijos savo tarpe išskėlė platesnius uždavinius – įkurti tarpuniversitetinę organizaciją. Tokios organizacijos kūrime aktyviai dalyvavo ir Kuraitis. „Lietuvių katalikų studentų sąjungos“ kūrimas prasidėjo nuo organizacinio komiteto įsteigimo. 1909 m. spalio 28 d. organizacinį komitetą išrinko Leveno studentai lietuviai, į kurį įėjo Jurgis Galdikas, Antanas Viskantas, Antanas Ma-

¹ Algimantas Katilius, „Lietuvių studentų katalikų draugijos Leveno universitete XX a. pradžioje“, in: *Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraštis*, Vilnius, 2011, t. 34, p. 142–143.

liauskis ir Pranciškus Kuraitis. Sąjungos organizavimas vyko susirašinėjant laiškais. Buvo nustatyta, kas prisideda prie steigiamos Sąjungos, nustatyta vieta valdybai, parinkti būsimos valdybos nariai. Į šią tarpuniversitetinę sąjungą įsijungė ne tik Vakarų Europos universitetuose studijuojantys jaunuoliai, bet ir Rusijos aukštosiose mokyklose buvę studentai, tarp jų ir Sankt Peterburgo Romos katalikų dvasinės akademijos auklėtiniai².

Publikuojamuose Kuraičio laiškuose Aleksandrui Dambrauskui-Jakštui daugiausia dėmesio skiriama katalikiško jaunimo laikraščio organizavimui. Nuo pat pradžių vienas svarbiausių „Lietuvių katalikų studentų sąjungos“ valdybos darbų buvo laikraščio išleidimas. Jau pirmajame Sąjungos valdybos posėdyje buvo svarstytas „tam tikro laikraščio ir skyriaus projektas“. Protokole projektas nedetalizuotas. Dėl to valdybos 1910 m. vasario 22 d. posėdyje buvo nutarta kreiptis į draugijas „dėlei sumanymo įsteigti Draugijoje moksleivių reikalams pašvęsto skyriaus“³. Laiškų publikacijoje atsiskleidžia svarbiausios Kuraičio nuostatos dėl būsimo laikraščio ir jo organizavimo peripetijos. Pirmiausia jis pasisakė už tai, kad būtų leidžiami du jaunimui skirti laikraščiai – vienas moksleiviams, kitas kaimo jaunimui. Kitas Kuraičiui svarbus dalykas buvo tai, kad laikraščiu vadovautų ne kunigai, o pasauliečiai. Jo nuomone, kunigai negalėjo redaguoti jaunimui skirto laikraščio ar vadovauti organizacijai ir taip išvengti oponentų priekaišto, kad visa tai tarnauja dvasininkams.

Kuraičio laiškų publikacija leis geriau pažinti ne tik katalikiško jaunimo laikraščio kūrimosi istoriją, bet ir bus naudinga ateitininkų judėjimo ištakoms pažinti, katalikų inteligentų ugdymo procesams tyrinėti.

Publikuojami laišakai, apimantys 1910–1911 m. laikotarpį, saugomi Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriuje (f. 1, b. E20). Anksčiau buvo skelbti I ir IV laišakai⁴. Publikacijoje tekstų rašyba ir skyryba palikta nekeista.

Parengė Algimantas Katilius

² Plačiau žr. *Ibid.*, p. 145–159.

³ *Ibid.*, p. 159.

⁴ Algimantas Katilius, „Profesorius Pranas Kuraitis: Prie ateitininkų judėjimo ištakų“, in: *Aušra*, Punkskas, 1998, Nr. 15, p. 27–29.

I LAIŠKAS

Didžiai Gerbiamasis kun. Redaktoriau!

Sulyg katalikų moksleivių organo uždėjimo teiravomės draugų. Per laiškus nelengva visame kame greitai susižinoti. Nespėjome da gauti iš visur, kur kreipėmės, reikalingų žinių. Tuo tarpu paduodu čia tai ką žinome. Svarbiausia buvo sužinoti svietiškių studentų nuomonė ir tai tokių, kurie galėtų ir apsiimtų tą organą vesti. Stud. Dovydaitis⁵ (iš Maskvos) atsakė prielankiai šiame dalyke, nors jo nuomone su šiuo dalyku perdaug skubintis nereikia, reikia rimtai prisirengti, reikia laukti kol „Aušrinė“ aiškiai pasirodys priešinga krikščionystei. Kitur studentų, kurie įsteigtų ir apsiimtų tokį organą vesti, mes nežinome. Kreipėmės dėl viso ko į Dorpatą [Tartu] ir į Peterburgą. Atsakymo da negavome. Stud. Dovydaičiui vienam Maskvoje būtų persunku Maskvoje tuo laikraščiu užsiimti; taigi rūpinomės sužinoti antru atveju, kiek jis tarp maskviečių šiame dalyke turėtų pagelbininkų. Atsakymo da negavome.

Iki šiol stud. Dovydaitis yra sąnariu „Aušrinės“⁶ redakcinio komiteto. Jis dabar parašė į „Aušrinę“ straipsnį išgiriantį krikščionystę; jai talpins tai tik su redakcijos prierašu; indomu, koks bus tas prierašas.

Greta su ieškojimu kas galėtų tinkamai organą vesti, reikia būtinai rūpintis kaip gavus skaitytojų tam organui. Be abejo „pirmeiviai“ kiek galėdami, šmeižtų jį, kaip tik pasirodytų. Svarbu už tatau, kiek galima, greičiaus pasirūpinti organizavimu vidutinius mokslus einančiųjų į tam tikras katalikiškas draugijas. Tik draugijos galėtų lemtai atsispirti prieš „pirmeivių“ kontragitaciją. Svarbu surasti žmonių, kurie galėtų, tuo organizavimu užsiimti. Ir mes šiuo dalyku rūpinamės. Toliaus, reiktų prirengti, kalbant dabartiniu politikos žargonu, visuomenės nuomonę prie pasirodymo naujo laikraščio. Būtų gera, kad katalikų spaudoje būtų išrodinėjama „Aušrinės“ nepritekliai iš katalikiškos pasaulėžiūros žvilgsnio; žinoma čia nereiktų pirma laiko skelbti apie būsiantį organą.

⁵ Pranas Dovydaitis (1886–1942) – teisininkas, profesorius, Nepriklausomybės akto signataras, ministras pirmininkas (1919-03-12–04-12). 1908–1912 m. studijavo Maskvos universitete teisę. 1911–1915 m. redagavo *Ateitį*.

⁶ *Aušrinė* – liberalios pakraipos moksleivių žurnalas, su pertraukomis leistas 1910–1933 m. 1910–1914 m. buvo *Lietuvos žinių* priedas.

Labai svarbu kad gera būtų pradžia katalikų moksleivių organo. Žinoma čia delsimas negali būti priedanga apsileidimui, bet turi būti išteisintas rimtu prisirengimu.

Šįmet Louvainiečiai pasižadėjo daugiau rašyti į „Draugiją“⁷ (pereitą metą parašė 20 recenzijų), tarp kitko, paduoti laikraščių peržvalgą reguliariškai. Friburgiečiai taipgi pasižadėjo daugiau rašyti į „Draugiją“. Stud. Dovydaitis buvo pasižadėjęs paduoti į „Draugiją“ „Вопросы философии и психологии“, bet skundėsi dabar kad trukstą jam laiko tai padaryti. Pašalpos dalykai, pasižadėjęs Sąjungą remti Kauno ir Amerikos „Motinėlei“⁸; stovi sulyginamai neblogai. Amerikiečiai duoda pašalpą stud. Dovydaičiui. Kunigai studentai daugelis yra pranešę kad jie pašalpos iš Sąjungos niekadose nereikalausią (antai kun. Jurgutis⁹ iš Muncheno ir kiti); iš tikro, kunigams lengviaus be „Motinėlių“ pragyventi, negu svietiškiems studentams.

Nelengvi dabar Lietuvoje katalikystei laikai užėjo. Toki „Saulės“¹⁰ kursai, esantieji įpatingoje kunigų globoje, girdime, neliuosi yra nuo bedievytės platinimosi; esama nevisai tikusių mokytojų; prie „pirmeivių“ dedasi nemaža „Saulės“ kursistų ir kursisčių. Labai liudna, jai tai tiesa, kad už katalikų pinigų užlaikomoje įstaigoje panašiai dedasi.

Iš kitos pusės linksma sužinoti Lietuvos katalikų veikėjų didesnio darbštumo apsireiškimai. Mums mokslus einantiesiems turi rūpėti kad ateityje galėjus rimtai stoti į jų eiles kovoje už Lietuvos ne „pirmeivišką“, bet integralinę kultūrą ir geryneigą. Te Visagalis gausia pagelba remia Jūsų pagigas nenuilstančiame prakilniame tėvynės labai veikime!

Su didžia pagarba
kun. Pr. Kuraitis

Louvain

Frédéric Lints, 97.

P.S. Sužinoję daugiau būsiančio moksleivių organo reikaluose, pranešime. Nuolankūs ir nuoširdūs pasveikinimai nuo Louvaino lietuvių.

⁷ *Draugija* – literatūros, mokslo ir politikos žurnalas, leistas 1907–1940 m. 1907–1938 m. redagavo Aleksandras Dambrauskas-Adomas Jakštas.

⁸ „Motinėlės“ pavadinimu veikė draugijos Lietuvoje ir JAV, kurių tikslas buvo šelpti besimokantį jaunimą.

⁹ Vladas Jurgutis (1885–1966) – kunigas, ekonomistas, profesorius, vienas ateitininkų pradininkų. 1910–1913 m. Miuncheno universitete studijavo ekonomiką.

¹⁰ „Saulė“ – katalikiška švietimo draugija, veikusi 1906–1940 m.

II LAIŠKAS

Louvain. 24/IV 1910 m.

Didžiai Gerbiamoji Redakcija!

Šiandien siunčiu Jums vertimą garsaus mokslininko prof. Dr. Fr. W. Foerster'o¹¹ straipsnio, tilpusio vokiečių metraštyje: Jahrbuch moderner Menschen (Zweiter Band des Jahrbuches moderner Studenten) Osterwieck am Harz, Verlag von A. W. Zichfeldt, 1907. Tasai straipsnys išversta į įvairias kalbas; kiek man žinoma yra net airių kalboje. Pereitais metais lenkų „Prąd'e“ tilpo taipogi to straipsnio vertimas.

Verzdamas aš laikiausi vokiško originalo. Turėjau prieš akis ir lenkišką vertimą, bet menkai tegalėjau iš jo pasinaudoti, nes labai prastai tasai lenkiškas vertimas atliktas; gana priminus, kad „moderne Wissenschaft“ – ten išversta „modernizm“ etc.

Leidimas išversti į lietuvių kalbą gauta nuo paties Foerster'o.

Manau, Didžiai Gerbiama „Draugijos“ Redakcija neatsisakys patalpinti šio vertimo savo laikraštyje, kadangi yra sutikus duoti visados vietos raštams studentijos reikalus paliečiantiems. Šitas straipsnys bus naudinga perskaityti ne tik studentijai, bet ir inteligentijai. Išversti į lietuvių kalbą vokiškus, įpač moksliškus raštus yra labai sunku, labai, skiriasi vokiečių kalbos santaika nuo lietuvių ne tik atskyrų žodžių suderinime, bet ir atskyrų sakinių sujungime. Rūpinausi, kiek galėjau ir kiek man laikas leido, kad būtų lengvesnė kalba vertime, bet norint tai visiškai pasiekti, būtų reikėję stačiai visur parafrazuoti. Pagalios čia ne dailios raštijos dalyko vertimas.

Neturėdamas patsai laiko perrašinėjimui, pasikviečiau į talką savo draugus, už tai rasite vertime nevienokią rašto išvaizdą. Manau visgi visur galima bus perskaityti. Kaligrafuoti neturėjome laiko.

Pagalios prašyčiau išpildyti du dalyku:

1) Patalpinti ko greičiausiai „Draugijoj“ šį vertimą, nes „tempus urget“¹² dabar, kada visame karštume judėjimas tarp lietuvių studentijos ir katalikų ir nekatalikų.

¹¹ Friedrich Wilhelm Foerster (1869–1966) – vokiečių pedagogas ir filosofas.

¹² Laikas spaudžia (*lot.*).

2) Patalpinti tą vertimą viename numeryje, ne dvejuose, nes perskaitytas straipsnys įpač mėniasiniame laikraštyje nedaro tokio įspūdžio kaip kad būtų buvęs patalpinta viename ištisas.

Tikėdamas kad Didžiai Gerbiamoji Redak. maloningai priims šiuos patėmijimus, pasilieku su didžia pagarba

Kun. Pranc. Kuraitis
Louvain, Belgique
Rue Vésale, 85

III LAIŠKAS

Didžiai Gerbiamasis Kun. Redaktoriau!

Meldžiu maloningai pasirūpinti greitu išsiuntimu knygų, laikraščių, (kuriuos studentas Dovydaitis pas Jus pridavė) į Peterburgą. Akademijos profesoriai jų dabar pasigenda. Geriausiai ir pigiausiai bus siuntus gelžkeliu. Išlaidas šiame dalyke sugrąžisime, kiek reikės. Meldžiu tai visa siųsti šiuo adresu: Его Преподабію Кс. Юст. Новицкому¹³ Р. Кат. Дук. Академія Вас. О. I л. № 52 г. С. Петербургъ.

Atsiprašau labai už Jusų brangaus laiko gaišinimą šiuo dalyku, bet ką gi padarysi kad reikalas verčia. Šįmet bus 6 lietuviai Louvaine universitatėje ir vienas amerikonas čion esančioje seminarijoj. Pagal išgales ir laiko leidimą rūpimsimės ir šįmet šį tą pagaminti „Draugijai“.

Geisdamas viso labo pasilieku su didžia pagarba

Kun. Pr. Kuraitis

11/X 1910 m.

Louvain

Rue Frédéric Lints, 97
Louvain Belgique

P.s. Labų dienų nuo Louvainiečių!

¹³ Justinas Novickas (1885–1973) – kunigas. 1906 m. baigė Seinų kunigų seminariją, 1911 m. Sankt Peterburgo Romos katalikų dvasinę akademiją.

IV LAIŠKAS

Didžiai Gerbiamasis Kun. Redaktorau!

Gavau du laiškus nuo Jūsų. Labai ačiui. Nepasitenkšime vien pasotinę savo indomumą suteiktomis svarbiomis žiniomis, bet, be abejo, kuo tik galėsime, rūpšimes tarnauti Jūsų pajudintuose klausimuose. Iš tikro labai svarbus dalykas katalikams pradėti rimčiaus rūpintis jaunuomene; nes šiandieninė jaunuomenė, tai netolimo rytojaus visuomenė. Lenk medelį, pakol jaunas; senas lenkiamas lūšta. Seno vilko neišmokysi. Suprato tai gerai „pirmieviai“. Nesigailėdami nė aukų, nė trūso dirba kiek tik gali, kad paliuosavus Lietuvą nuo „atžagareiviškų prietarų“, nuo „klerikalizmo“ jungo...

Gaila, kad mes katalikai visur beveik vėlinamės, turim vien sekti darbštume priešininkų pavyzdį. Bet geriaus vėliaus, negu niekad! Nusikračius apsileidimo, mes turime dirbti, kaip reikalauja mūsų šventi idealai! „Ateik karalyste Tavo, kaip danguj taip ir ant žemės“ mums uždavė taip melstis Patsai Išganytojas. Mes negalime pasiganėdinti vien lupomis tuos žodžius tarę, mums reikia visu kuo prisidėti prie įvykinimo tos karalystės ant žemės; mes turime pasirūpinti, kad krikščionystės idealai rastų tam tikrą vietą mūsų visuomenės gyvenime, kad mūsų jaunuomenės, mūsų moksleivijos prote ir širdyj Kristus atgautų sau priguliančias teises. Reikia, be abejo, perijodiško leidimo ir kaimo jaunuomenei ir moksleivijai, kuris savo programme pripažintų teises katalikų tikėjimui. Vieno perijodiško leidinio drauge ir kaimo jaunuomenei ir moksleivijai jokiū būdu negalima rengti. Apie tai negali būti dviejų nuomonių. Reikia būtinai skyrium.

Pirmiausiai kalbėsime apie organą moksleivijai. Ir mes apie tai seniai galvojome. Juo labiaus tai turi rūpėti dabar kada „Aušrinė“ nori įlįsti į visas mokyklas! Bet non licet omnibus adire Corinthum¹⁴! Nežinant iš kur ėmus užtektinai skambančiųjų bijojom eiti prie realizavimo savo sumanymo šiame dalyke ir net drąsiai apie tai kalbėti. Dabar sakote esama tam tikslui pinigų, na tai dabar jau nors kalbėti apie tai galima. Sakom kalbėti, nes pakolkas atsakyti, ar galima tai dabar pradėti vykinti ar palaukti, šiuo tarpu neapsiimame. Reikia šį dalyką plačiau persvarstinėti; turime su kitais draugais, įpač su svietiškais studentais pasitarti, kad kaip reikiant eitų

¹⁴ Ne kiekvienam žmogui tenka pabūti Korinte, t. y. ne kiekvieną lydi sėkmė (*lot.*).

moksleivių laikraštis, turi jis būti pačios moksleivijos vedamas ir pačios moksleivijos pirmučiausiai rašliaviškai palaikomas. Dėlei įvairių aplinkybių toji redakcija negali būti užsienyje, bet turi būti Rusijos ribose. Męs žinome šiuo tarpu tiktai Maskvoje studentų kurie galėtų būti to laikraščio redaktoriais. Bet ar jie apsiims į tai galėsime pranešti tik su jais pasikalbėję. Meldžiame tat palaukti; nes svarbu daryti ne greitai, bet gerai. Gera pradžia tai pusė darbo. Tuo tarpu aišku, kad nė kun. M. Vaitkus¹⁵, nė kitas koks kunigas negali būti tinkamu moksleivių laikraščio redaktorium. Gaila būtų ir laiko ir truso ir pinigų, nes pasisekimo neturėtų; taip bent prieina spręsti nusižiūrėjus į mūsų moksleivijos psichologiją, atmosferą ir turint omenėje kitų tautų panašių bandymų istoriją. Ką steigti ar skyrių, imkim, prie „Draugijos“ ar skyrium visai specijalinį laikraštį, šiuo tarpu irgi negalime pasakyti.

Sulyg kaimo jaunuomenės organo, tai gali būtų geriausiai pakolkas įvedus tam tikrą skyrių dabar einančiame laikraštyje. Reiktų čia susitarti su seiniškiais būtinai, nes tasai dalykas turi ir jiems rūpėti. Gal „Šaltinis“¹⁶ apsimtų kas mėnesį pridėti priedą jaunimui. Kun. Civinskas¹⁷ gal sutiktų drauge prižiūrėti ir tą skyrių. „Šaltinis“ galėtų tą priedą įvesti į vietą savo dovaninių knygelių. „Šaltinis“ turi daugiausiai prenumeratorių, tai ir intekmė to skyriaus būtų visur didesnė. „L. Ūk.“¹⁸ daugiausiai skaitoma Seinų diecezijoje, na ir Seinų diecezijoje „Šaltinis“ yra išsiplatinęs daugiau negu „Vienybė“¹⁹; juo labiau kad, kaip sakote, „Vienybės“ redakt. nesutikęs. Žinome gerai, kad kuriems siaurai manantiems „Vienybės“ šalininkams, gal nepatiktų toks „Šaltinio“ pozicijos šiaip ar taip sustiprėjimas; bet mums turi rūpėti ne Jono, ne Juozo, bet Lietuvos katalikiškos visuomenės labas. Jūsų tarimasis su „Šaltiniu“ šiame dalyke prisidėtų prie sumažinimo intekmės įvairios rūšies provincijalinių, užpečkinių patrijotizmų, kurie kaip girdėjome daug yra kenkę ir kenkia katalikiškam darbui. Be abejo, sutiksime su mumis kad „in Lithuania est delendus et panseinismus et panvilnismus et pankauismus“²⁰. Reiktų ir su šitais ponais energiščiau kovoti!

¹⁵ Mykolas Vaitkus (1883–1973) – kanauninkas, rašytojas. 1906 m. baigė Žemaičių (Telšių) vyskupijos seminariją Kaune, 1908 m. Sankt Peterburgo Romos katalikų dvasinę akademią, 1908–1909 m. studijavo Insbruko universitete. 1909–1913 m. kunigavo Telšiuose.

¹⁶ *Šaltinis* – katalikiškas savaitraštis, leistas 1906–1914 m. Seinuose, 1915 m. Vilniuje.

¹⁷ Antanas Civinskas (1876–1913) – kunigas, publicistas. 1910–1912 m. redagavo *Šaltinį*.

¹⁸ *Lietuvos ūkininkas* – savaitraštis, leistas 1905–1915 m. Vilniuje.

¹⁹ *Vienybė* – katalikiškas laikraštis, leistas 1907–1914 m. Kaune.

²⁰ Lietuvoje naikintinas ir panseinizmas, ir panvilnizmas, ir pankauizmas (*lot.*).

Skyrium laikraštis kaimo jaunimui sunku įsteigti, nes jaunieji mažai turi pinigų. Ir čia pagalios reiktų nusižiūrėti į „pirmeivius“. Pirma negu steigę skyrių „pirmeiviai“ visomis jėgomis organizavo kaimo jaunuomenę ir tik prirengę jam dirvą, įvedė skyrių. Yra ir katalikų kunigų kurie turi suorganizavę jaunuomenės būrelius. Bet da labai mažai. O be organizavimo vienas laikraštis ne ką tepadarys. Pagalios, jeigu išrastumėte butinai reikalingu daiktu dabar jau steigti specialinį skyrium kaimo jaunimui laikraštį, tai reiktų čia pirmiausia, būtinai pirmiausia susitarti su kaimo jaunimo žinovais, kurie jau turi suorganizavę kaimo jaunuomenės būrelius. Reiktų, kad jie dalyvautų tarybose apie įsteigimą to laikraščio, apie išdirbimą jam programos, pastatymą kainos etc. Jų nuomonės čia žinoti būtinai yra reikalinga; na, šitaip dalykams einant jie kitaip į tą laikraštį žiūrėtų ir kitaip remtų, negu jeigu jiems būtų viskas užmesta iš augšto, jų visai niekame nesiklausus. Kauniškius kunigus, kaimo jaunimo organizatorius. Patįs, tikimės, geriaus pažįstate. Sulyg seniškių čia galima nurodyti kun. Kulikauską²¹ iš Pilviškių, kun. Draugelį²² iš Marijampolės, kun. Valaitį iš Prienų²³, kun. Šeškevičių²⁴ iš Slavikų, kun. Martišių²⁵ iš Rūdos, kun. Brundzą²⁶ iš Plokščių...

Vienas iš Louvainiečių apsiėmė parašyti į Paryžių p. Gabriui²⁷ Jūsų minėtame dalyke. Sulyg kun. Šultės²⁸ tai da jis neseniai tik penkios dienos išvažiavo į Rymą iš Fribourgo; adreso da neturime. Rūpinomės gauti. Kaip sužinosime, tai atsiųsime ir Jums jo adresą, kad galėtumėte duoti jam reikalingas informacijas ir mes parašysime, kad jis kaip galėdamas rūpintųsi

²¹ Vincentas Kulikauskas (1878–1936) – kunigas marijonas. 1903 m. baigė Seinų kunigų seminariją. Nuo 1905 m. buvo Pilviškių parapijos vikaras. 1912 m. įstojo į marijonų noviciatą Fribūre, studijavo universitete.

²² Vladislovas Draugelis (1880–1940) – kunigas. 1903 m. baigė Seinų kunigų seminariją.

²³ Jonas Valaitis (1876–1946) – kunigas. 1899 m. baigė Seinų kunigų seminariją. Nuo 1902 m. buvo Prienų vikaras, vėliau klebonas.

²⁴ Vincentas Šeškevičius (1876 – po 1949) – kunigas. 1900 m. baigė Seinų kunigų seminariją. 1908–1912 m. buvo Slavikų parapijos vikaras.

²⁵ Feliksas Martišius (1879–1956) – kunigas. 1903 m. baigė Seinų kunigų seminariją. Nuo 1909 m. buvo Višakio Rūdos vikaras.

²⁶ Mykolas Brundza (1884–1938) – kunigas. 1907 m. baigė Seinų kunigų seminariją. Vikaravo Vižainyje, Plokščiuose, Ilguvoje, Šunskuose.

²⁷ Juozas Gabrys-Paršaitis (1880–1951) – teisininkas, žurnalistas, politinis veikėjas. 1907 m. apsigyveno Paryžiuje.

²⁸ Simonas Šultė (1875–1920) – kunigas, sociologas. 1907–1911 m. studijavo Leveno ir Fribūro universitetuose.

Ryme lietuvių reikalais, kad susipažintų su T. Palmieri²⁹ etc. Kiek žinome į Rymą šįmet važiuoja, o gal ir atvažiavo kun. Kazakas³⁰ (lietuvis – ne šiaudadušis), baigęs šįmet Peterburgo dvas. akademiją. Jis ten studijuos „jus canonicum“³¹; kame reikės, galės ir jis padėti. Jeigu truktų aukų T. Palmieri veikalui, galite kreiptis į Tomsko dziakoną kun. J. Demikį³²; kiek žinome: jisai gausiai prisidėtų prie pašalpos šiame dalyke, jei jam būtų išaiškinta šio reikalo didelis svarbumas.

Tikimės, kad maloningai, priimsiti šiuos mūsų žodžius, kuriuos tariame Jusų pajundintuose klausimuose. Ačiui tariame Kauno kunigijai, kuri Jus ingaliiodama prie mūsų kreiptis, parodė mums įsitikėjimą; rūpšimės visados jo verti būti. Linkime kloties visai Kauno kunigijai, kuri taip uoliai (net „pirmeiviai“ tai pripažįsta) darbuojasi katalikiškos Lietuvos labui; ypatin-gai geidžiame Jums pasisekimo vykinime Jusų visų prakilnių sumanymų, te Visagalis padeda Jums visados dangiškomis malonėmis, nes dėl Jo galų gale tik ir tedirbate!

Su didžia pagarba draugų vardu [parašas įrišant nukirptas]

Louvain 3/XI 1910 m.

[Adresas nukirptas]

P.s. Būtų mums reikalinga žinoti, kaip žiūrite į mūsų čia išdėtas mintis; gal tad malonėsite pranešti.

²⁹ Aurelio Palmieri (1870–1926) – augustijonas, Bažnyčios istorikas. 1908 m. išleido knygą apie Rusijos ortodoksų Bažnyčią: *La Chiesa russa, le Sue odierne condizioni e il riformismo dottrinal*.

³⁰ Julijonas Kazakas (1886–1960) – kunigas marijonas.

³¹ Kanonų teisė (*lot.*).

³² Juozas Demikis (1867–1927) – kunigas. Nuo 1900 m. buvo Tomsko dekanas. Į Lietuvą sugrįžo 1925 m.

V LAIŠKAS

Didžiai Gerbiamasis Kun. Redaktorau

Tik ką gavome kun. Šultės adresą iš Rymo; tuojaus pasirūpysime jam kas reikia parašyti.

Prieš kelias dienas Louvaine turėjo paskaitą vienas iš geriausių Belgijos advokatų paskaitą apie Ferrer'a; dokumentališkai viską išrodė, žinoma visai ne su tokiomis konkluzijomis, kokias daro mūsų „pirmeiviai“.

Siunčiam Jums adresą Šultės, kad galėtumėte ir Jus duoti jam reikalingų nurodymų. Jo adresas šitoks:

S. Šultė

Collège internationale
via San Nicola da Tolentino, 67

Rome

Italie

Kun. Galdikas³³ pasirūpys kad recenzijos jam duotų knygelių būtų greitai parašyta ir Jums išsiųsta.

Su didžia pagarba
Kun. Pr. Kuraitis

11/XI 1910 m.
Louvain.

³³ Jurgis Galdikas (1883–1963) – prelatas. 1907–1912 m. studijavo Insbruko, Leveno, Miunsterio universitetuose.

VI LAIŠKAS

Didžiai Gerbiamasis Kun. Redaktoriau!

Labai ačiui už malonų laišką. Sulyg Šventraščio vertimo pilnai sutinkame su išdėtomis Jūsų nuomonėmis. Kun. M. Reinys³⁴ nusiuntė į „Viltį“ straipsnį vardu: „Svetimtaučių nuomonės apie Kaune leidžiamąjį Šventą Raštą“. Garsus visame pasaulyje Bibliškų mokslų žinovas Luovaino univ. prof. Van Hoancker³⁵ nieko neišrado peiktino Kauniškiame išleidime. Toliaus, klausta nuomonės įvairių tautų atstovų esančių Louvaine: valako, anglo, kanadiečio, prancūzo, vokiečio, lenko nė vienas iš jų nepeikė išvaizdos. Lietuvos hiperkritikai mano kitaip (Šmulkš.³⁶ Skambal.³⁷), bet su visų tokių ponų užgaidomis ir ūpu skaitytis nėra reikalo; sunku ištikro intikti žmonėms, kurie nori spręsti apie dalykus, apie kuriuos doro supratimo neturi. Yra pasaulyje gotiškas raidžių stilius, bet tik ne ten kur k. Šmulk. mano jį suradęs. Yra tarp darbavimosi formų ir komisija, bet reikia žinoti kur ir kada ji reikalinga ir galima. Visupirma reiktų rimtai išrodyti, kad dabartinis darbas negerai vedamas ir tik paskui kalbėti apie komisiją. Pagalios ir norint rinkti į komisiją nebūtų lemtai nė ką. Kun. prof. Grigaitis³⁸ ir kun. Staniukynas³⁹ turi savo darbus; taigi be dabartinių Švento Rašto vertėjų, ne būtų nė kam toj toj komisijoj darbuotis; juk nė kun. Šmulk. nė Skambal. į tą komisiją, rodos, netiktų. Pavesti kalbą taisyti visiems mūsų kalbos žinovams, tai ištikro priseitų gal laukti vertimo pabaigos gal iki Calendas Graecas. Šventraštis galų gale juk ne filologijos dalykas. Neperskaitėme viso vertimo, bet kur tarpais žiūrėjome, tai rodos žmogiškai išversta. Šventraštis juk skiriama dvasiškiems mūsų žmonių reikalams, o ne filologijos mokymui; kalba čia yra ne tikslas, bet įrankis, taipgi ir jos grynumas ir moderniškumas turi būti tuo žvilgsniu normuojama.

³⁴ Mečislovas Reinys (1884–1953) – arkivyskupas. 1909–1912 m. Leveno universitete studijavo filosofiją.

³⁵ Van Hoancker – Leveno universiteto profesorius.

³⁶ Antanas Šmulkštys (1886–1951) – kunigas, rašytojas, politikas.

³⁷ Neaiški pavardė.

³⁸ Aleksandras Grigaitis (1877–1955) – prelatas, profesorius. Nuo 1909 m. buvo Sankt Peterburgo Romos katalikų dvasinės akademijos profesorius.

³⁹ Antanas Staniukynas (1865–1918) – kunigas. 1901 m. baigė Jeruzalės Biblijos institutą teologijos daktaro laipsniu.

Šventraščio vertimas, žinoma, ne grožinės, ne dailės dalykas. Sunku dabar norėti turėti luxus išdavimas; perbėdini esame. Buvo parodyta Šventraščio vertimas žinomam eksperimentalinės psichologijos ir dailės (magister artium⁴⁰) žinovui prof. A. Thierry⁴¹, kuris žiūrėdamas į vertimą iš estetikos punkto, štai ką yra pasakęs: 1) viršelių spalva netikusi, nes neaiški; „couleurs gris“⁴² prasčiausias iš visų, 2) viršelių ornamentacijoje neužlaikyta stilių taisyklės: žemai figūros geometriškos, viršui modernės; žemai ir augštai figūros stambios, o kraštai siauručiai; nėra proporcijos. 3) viršelių raidžių stilius taipgi nevienoks; stiliui moderne atspausta žodžiai teologijos magistras, tuodu žodžiai labiausiai metasi į akis, tarytum jie būtų svarbiausi. 4) neužlaikyta lemtos proporcijos viršelių raidžių storume. 6)⁴³ viduje: tekstas atspausta Venecijos stiliui, o komentorius gotišku. Turėtų būti vienas stilius; žinoma geresnis Venecijos už gotišką; o geriausias raidžių stilius – tai dabar Vokietijoje ir Anglijoje vartojamas įpač stilius moderne (kaip viršelių: Teologijos Magistras), kuris geriausiai sutinka su eksperimentalinės psichologijos reikalavimais: raidės platakės, storokos, „en relief?“⁴⁴. 7) popiera turėtų būti neperšviečianti. 8) yra klaidų raidžių storume, kai kurios metasi labai į akis. 9) galutinė žodžio raidė turėtų būti kiek storesnė už kitas žodžio raides. 10) daugelyje vietų kreivai susiūta. 11) viršelyje žodis „Raštas“ kreivai stovi.

Gal būtų sunku prie šitų visų pastabų prisitaikyti. Prof. Thierry tai sakė tik turėdamas omenėje eksperimentalinės psichologijos ir dailės (estetikos) reikalavimus. Gali juk būti ir kitokių žvilgsnių. Imkime stilius moderne gražesnis ir geresnis už Venecijos, bet Venecijos ekonomiškesnis. Kur galima, reiktų prisitaikyti. Reiktų lemčiau susiūti, negalima juk prenumeratorių versti tuojaus nešti pas intrigatorių.

Į kun. Bikino⁴⁵ vietą sutiktų ir kun. Maliauskis⁴⁶, bet jis grįžta tik po pusantrų metų; tuo tarpu jis tik galėtų rašyti į „Vienybę“, nežinia, ar taip ilgai jo galėtumėte laukti. Šįmet, rodos, grįžta kun. Šultė. Kreipkitės prie jo, gal sutiks. O gal būtų gerai parsikvietus kokį seiniškį. Būtų toks žmogus labai

⁴⁰ Menų magistras (*lot.*).

⁴¹ A. Thierry – Leveno universiteto profesorius.

⁴² Pilkos spalvos (*pranc.*).

⁴³ Tokia numeracija originale.

⁴⁴ Pabrėžti, užakcentuoti (*pranc.*).

⁴⁵ Juozapas Bikinas (1875–1956) – kunigas, publicistas, redaktorius.

⁴⁶ Antanas Maliauskis (1877–1941) – kunigas. 1900 m. baigė Žemaičių (Telšių) vyskupijos kunigų seminariją ir buvo išventintas kunigu. 1906–1912 m. studijavo Fribūro ir Leveno universitetuose.

pravartu Kaune turėjus. Ir „Šv. Kaz. Dr.“⁴⁷ ir „Blaivybė“⁴⁸ veikia ir Suvalkijoj taigi santykiuose su suvalkiečiais būtų toks žmogus naudingas, įpač kuris yra au courant visons⁴⁹ Seinų diecezijoje. Gal sutiktų į k. Bikino vietą kun. Petrauskas⁵⁰. Jis buvo pagelbininku „Šaltinio“ redaktoriaus; taigi gerai susipažinęs su redakcijos laikraščio reikalais ir darbais. Jis yra parašęs apysaką „Laisvės metu“ ir daugelį mažesnių apysakaičių ir vaizdelių. Jo pseudonimas „Antanas“ stilių turi nepaprastai lengvą ir gražų. Jis dabar yra komendoriumi Marijampolėje.

Dabar apie moksleivių laikraštį.

Iš paskutiniojo numerio aišku „Aušrinės“ credo. Lygindama Tolstojų⁵¹ su Kristum, eo ipso⁵² užgina Kristaus Dievystę. Nesutinka su krikščioniška pasaulėžiūra ir neskaito reikalingu arčiaus su ja susipažinti, kaip matyti iš pastabų prie Dovydaičio straipsnio. Kunigai anot „Aušrinės“ lupikai... Kad katalikų moksleivių laikraštis naudingas ir reikalingas, tai net per daug aišku. Tik visas sunkumas tame kaip jį įsteigus. Tasai laikraštis pagal savo rimtumą turėtų, quoad minimum⁵³ būti nepaprastesnis už „Aušrinę“, o paprastai nuo konkurento reikalaujama kad būtų geresnis. Iš katalikų studentų svietiškių rimtų rašytojų turim tik vieną Dovydaitį. Stud. Voldemaras⁵⁴ ir Būga⁵⁵ užsiėmę yra kitais darbais: Noreika⁵⁶ dirba nuolatos „Vilčiai“. Kiti svietiškieji studentai daug ko rimtai parašyti negalės; juo labiau gimnazistai. Sakote, kad laikraštis turėtų eiti Pitere. Bet Dovydaičiui dabar persikelti į Piterą viduryje mokslų metų, tai reiškia sugaišinti visus metus, be to, jis yra Maskvoj išlaikęs šįmet konkursinius egzamenus, kad nereiktų už mokslą mokėti, naudojasi iš pažinties su profesoriais savo išsilavinimui (antai prof. Trubeckoj⁵⁷ ir kit.); Maskvos profesoriai apskritai daug lemtesnių

⁴⁷ „Šv. Kazimiero draugija“ – spaudos leidimo draugija, veikusi 1905–1940 m.

⁴⁸ Lietuvių katalikų blaivybės draugija, įkurta 1908 m. Kaune.

⁴⁹ Žinantis situaciją (*pranc.*).

⁵⁰ Antanas Petrauskas (1881–1944) – kunigas marijonas. Nuo 1906 m. dirbo *Šaltinio* redakcijoje.

⁵¹ Levas Tolstojus (1828–1910) – rusų rašytojas.

⁵² Tuo pačiu (*lot.*).

⁵³ Bent jau, mažiausiai (*lot.*).

⁵⁴ Augustinas Voldemaras (1883–1942) – istorikas, politikas. 1909 m. baigė Sankt Peterburgo universitetą, 1911 m. tame pačiame universitete buvo suteiktas docento laipsnis.

⁵⁵ Kazimieras Būga (1879–1924) – kalbininkas.

⁵⁶ Liudas Noreika (1884–1928) – teisininkas, žurnalistas, visuomenės veikėjas, politikas. 1909–1917 m. teisę studijavo Sankt Peterburgo universitete.

⁵⁷ Evgenijus Trubeckojus (1863–1920) – filosofas, Maskvos universiteto profesorius 1897–1911 m.

ir sveikesnių pažiūrų negu Pitero. Dėlei viso ko, išdėjome visą reikalą stud. Dovydaičiui; kadangi jis skiriama į redaktorius, tai nuo jo pirmučiausiai viskas priguli. Kaip tik gausim nuo jo atsakymą, pranešime. Sunku greitai susikalbėti esant įvairiose žemėse ir da turint savo, mokslo dalykus, nes šiaip ar taip pirmutinė studento priedermė sulyg visuomenės – pačiam mokintis. Įpač užsienyje tai reikia atminti, kur yra tiek daug progos padidinti savo mokslinį kapitalą! Laiko tam tikslui niekad nėra per daug. Žinoma, reikia atsižiūrėti ir į mūsų visuomeninio gyvenimo nenormalinius santykius. Bet suum cuique⁵⁸. Pagalios, kad nuo mūsų vienu būtu prigulėję, būtume seniai įsteigę laikraštį.

Tuo tarpu prieš „Aušrinės“ įtekme reikia reaguoti dabar esančiuose katalikiškuose laikraščiuose, nes jie yra skaitomi studentų skaityklose. Sulyg gimnazistų, tai sans pardon⁵⁹ reikia įkinkyti į darbą gimnazijos kapelionus, kad ne vien oficiališkai, bet iš tikro aprūpintų tikėjiminius reikalus sau pavestų moksleivių. Tuo tarpu, reikia konstatuoti faktą, kad toli gražu tasai darbas pas mus neatliekama. Kaune susirenka per Kalėdų šventes kapelionai, reikia jiems tai priminti. Žinoma reiktų paliuosuoti kapelionus nuo kitų darbų ir sumažinti jiems oficialinio darbo našta. Šįmet per vokiečių „Katolikentag“⁶⁰ vienas vokiečių veikėjas yra pasakęs „jeigu Šv. Povylas dabar gyventų, tai jis eitų į gimnazijos kapelionus“. Iš tikro iš visų tikinčiųjų moksleiviai yra blogiausiai aprūpinti; šiaip žmonės turi kleboną, su kuriuo kartais gana širdingi santykiai; moksleiviai gimnaz. klebono savo neturi, turi oficialistą tikėjimo mokytoją; to stačiai per maža.

Nuoširdžiausiai geidžiame Jums ko geriausios kloties Jūsų nenuilstančiuose darbuose tėvynės naudai.

Vardan draugu
Su didžia pagarba
K. Pr. Kuraitis

24/XII 1910 m.
Louvain
Frédéric Lints, 97.

⁵⁸ Kiekvienam savo (*lot.*).

⁵⁹ Be pasigailėjimo (*pranc.*).

⁶⁰ Katolikentag – katalikų krikščionių susirinkimas, vykstantis Vokietijoje, Austrijoje ir Šveicarijoje. Vokietijoje vyksta nuo 1848 m.

VII LAIŠKAS

Didžiai Gerbiamasis Kun. Redaktoriau!⁶¹

Kartą jau buvo rašyta ir tai gana seniai koku mėnesiu prieš Kalėdas. Jums laiškas tame pačiame, kaip ir dabar reikale, bet matyti negavote, nes kitaip tikrai būtumėte davę mums atsaką. Męs turime juk Jums pranešti apie tai kaip einasi su katalikų studentijos organizavimu. Jūs juk pereitą vasarą, kaip buvome pas Jus Kaune pridavėte mums energijos, padaršino- te mus pirmuose mūsų žingsniuose. Ne vienas kuriam buvome užsiminę apie mūsų sumanymą sakė, kad iš to nieko neišeisų ir negalų išeiti. Jūs vie- nok praleidę geroką metų kruvą bekovodami už prakilnių idėjų įvykinimą numylėtos tėvynės gyvenime, matę tų idėjų vykinimo evoliucijos bėgį, ne- galėjote taip siaurai į mūsų dalyką žiūrėti. Pro Jūsų ausis taipogi kitados skambėjo toli ne visados padaršinio žodžiai; daugeliui išrodė, kad Jūs perdaug naiviškai tikite į savo idėjinio darbo geras pasekmes.

Kur kas sunkesnėse aplinkybėse pradėjote kovą už brangias idėjas ir šiandien tų idėjų gyvenime rezultatai ir apyklam į akį duria, kad ne tos idėjos buvo netikusios, bet kad tų žmonių apgrubę protai buvo nepripratę iš paprastų turtiškumo ribų išeiti, kad jiems truko ir širdies ir valios iegų pakilti prie rimtesnių gyvenimo idealų, prie jų stipriai prisirišti ir pagal juos savo veikimą kreipti ir tvarkyti. Ilgų metų sunkaus darbo prityrimas idė- jiniuose dalykuose nedavė Jums apsirikti ir sulyg mūsų sumanymo; šian- dien faktai tai patvirtina.

Šiandien galime pasidžiaugti, kad taip sulyginamai trumpame laike – per du mėnesiu (vienas mėnuo buvo išėjęs, kol sulaukėme visų susirinksiant po vakacijų į universitates, kiti da turėjo egzaminus, tai negalima buvo tuo- jaus pradėti) turime jau išsireiškusių norą prisidėti prie „Katalikų studenti- jos Sąjungos“ iš 7 vietų: iš Rymo, Fribourgo, Louvaino, Peterburgo akadem., Krakavo (svietiškiei čia) Maskvos ir Dorpato (Maskvoje ir Dorpate surado- me tarp studentų uolių agitatorių Katalikų lietuvių sąjungos reikalams).

Daug tuose rezultatuose svėrė, žinoma, „Motinėls“ prisidėjimas prie Sąjungos (tokiomis sąlygomis, kaip Kaune kalbėjome). Kai kurie savo pri-

⁶¹ Lapo viršuje parašyta: Mūsų adresas:

Louvain-Belgique

Rue Vésale, 85

[Neaiškus trumpinimas] l'abbé Fr. Kuraitis

sidėjimo motyvuose įpač akcentavo medžiaginę mūsų programo dalį, kaip antai garsusis Krakavo studentas Kairiūkštis⁶². Sąjungos įstatai esencijališkai liko tie patys kaip kad Kaune Jums buvo skaityta. Į bendrą Sąjungos idėjinį pamatą, kaip žinote, yra įdėta dvi svarbiausi idėji: lietuviškumas ir katalikiškumas. Męs negalime neturėti omenėje, kad nemaža išėjusių mokslus lietuvių užmiršę savo šventas priedermes sulyg gimtojo krašto svetiemiems tarnauja, o tuo tarpu visokių atėjūnų ir išgamų ir taip nuvargusioje mūsų tėvynėje vardan kitų tautų kultūros ir politikos reikalų šiaip ar kitaip varoma nelemtas ištautinimo darbas. Męs negalime neatkreipti atidžios į tai, kad kai kurie išėję mokslus lietuviai katalikai nesirūpina katalikų tikėjimo iegų suvartojimu mūsų visuomeninio gyvenimo ligoms gydyti, įvairių rūšių vargams mažinti, visokeriopai tėvynės gerovei didinti. Mums negali būti vistiek, kad vardan šiokios ar kitokios partijinės idejologijos temdoma mūsų brolių protas, silpninama jų prote ir širdyje doros pamatai, griaunama jų sieloj prakilnųs tikėjimo idealai, mums negali būti vistiek, kad vardan tariamosios vienuose dalykuose geryneigos būtų trukdoma geryneiga kur kas svarbesnių reikalų srityje.

Be abejo jaigu būtume šitų dalykų neperlenkę būtų žinoma kur kas lengviaus daugiaus prie Sąjungos pritraukti. Bet mums svarbu ne kiekybė tik kokybė. „Дело не въ количестве, а въ качестве“⁶³ sako rusų patarlė. Žinodami kaip svarbu kiekvieno darbo gera pradžia męs kreipėmės tik prie žmonių ištikimų ir rimtų, kad neįeitų toki kurie norėtų išnaudoti įpač medžiaginį Sąjungos stovį, kad ne trukdytų bendrą Sąjungoje darbą. Daugeliui, žinoma, kliudys prisidėjimą prie mūsų Sąjungos iš vienos pusės „pirmieviškumo“ prietarai, iš kitos pusės turtiškumo ir siauro individualizmo dėmės, giliai įleidusios šaknis tarp didumo lietuvių studentijos. Prisidėti prie „Sąjungos“ juk tai „pirmievių“ akyse – užsirašyti į „aklųjų atžagareivių“ eiles. Taigi visoki molio Motiejai, manom pakolkas bijosis prie mūsų prisidėti, jiems visados rūpės anot rusų priežodžio „а что скажетъ Марья Ивановна?“⁶⁴ – Ką gi pasakys „pirmieviai“!

Mums ir nesvarbu tuo tarpu tokius žmones turėti. Kaip Sąjunga sustiprės, tai tada išsidirbus stiprią draugijinę atmosferą galės be baimės ir tokius priimti ir tokiais rūpintis.

⁶² Vladas Kairiūkštis (1887–1965) – gydytojas. Studijavo mediciną Krokuvos ir Kazanės universitetuose.

⁶³ Reikalas ne kiekybėje, bet kokybėje (*rus.*).

⁶⁴ O ką pasakys Marja Ivanovna (*rus.*).

Kitiems žinoma nepatiks mūsų akcentavimas tėvynės reikalų. Turime žinias, kad daugeliui Peterburgo universiteto studentų „Lietuvos ūkininkas“ ir „Lietuvos žinios“⁶⁵ išrodo perdaug „atžagareiviškos“, nes anot jų perdaug tuose laikraščiuose esama patrijotizmo.

Daug žinoma atstums nuo mūsų Sąjungos katalikų vardas. Bet kaip dabar šiek tiek iš mūsų organizavimo faktų pasirodė, kad nedėjimas to vardo būtų į niekus pavertęs mūsų visą darbą.

Nepriimdami „pirmeivius“ mes juos nepasmerkiame kaip būtina ir visados blogų norų žmones, bet bendram Sąjungoje darbui neužtenka gerų norų reikia kad tie norai nebūtų radikališkai priešingi, kitaip su bendru mūsų darbu išeitų blogiaus negu sakmėje „Лебедь, Щука и Ракъ“⁶⁶.

Šitokios tokios dvasinės vertės žmonės ir iš svietiškių visai nepasipiktino katalikišku Sąjungos vardu – tai liudija laiškų turinys, kuriuos esame gavę nuo Maskvos ir Dorpato studentų apsiimančių agituoti „lietuvių katalikų Studentijos Sąjungos“ reikaluose.

Daug kenks mums žinomas lietuvių dabartinės jaunuomenės didumo individualizmas. Lietuviai – tai „didvyriai“, jie turi kiekvienas skyrium priešą apgalėti. Juk daugelis rodos šiaip gerų katalikų negali suprasti. Šios paprastos krikščionių draugijinės doros taisyklės: žmogau, atsakysi prieš Dievą ne tiktai už tai, ką patsai gali padaryti, o nepadarei, bet ir už tai ką susidėjęs drauge su kitais padaryti galėtum, o daryti nesirūpini“.

Prašytume Jūsų, kiek galima, ko greičiausiai, paduoti kokius žinote katalikus studentus, o žinote Jūs galite žinoti, nes prie Jūsų kreipiasi pašalpos reikaluose nevienas, malonėkite taipgi paduoti tų adresus, kuriuos dabar „Motinė“ šelpia. Teikitės pranešti taipgi kas Jūsų nuomone būtų svarbu Sąjungai turėti omenėje, tiek sulyg raštinio darbo tiek kituose dalykuose. Mums negali ne būti brangūs Jūsų nurodymai Jūs juk esate prisidėję tiek prie įkūrimo, tiek prie augimo ir pražydėjimo įvairių naudingų tėvynės gerovei organizacijų; taipgi tuose dalykuose prityrimo turite į valias!

Sulyg raštinio darbo bendro manytume iš pradžių paimti ir aprašyti: kultūrinių tautų jaunuomenės organizacijas tiek sulyg idėjinės, tiek sulyg techninės pusės. Kiek tai nuo mūsų prigulės rūpšimės, kad kiek galima, daugiausiai rašytų į Draugiją; įpač būtų svarbu talpinti karts nuo karto kultūrinių tautų gyvenimo atsitikimai ir apsireiškimai.

„Draugija“ juk tai vienintelis katalikų moksliskas laikraštis; taigi jo li-

⁶⁵ *Lietuvos žinios* – liberalios pakraipos laikraštis, ėjęs 1905–1915 m. Vilniuje.

⁶⁶ „Gulbė, lydeka ir vėžys“ (rus.).

kimas „lietuvių katalikų Studentijos Sąjungai“ turėtų įpač rūpėti. Manome pradėti bendrą Sąjungos darbą už kokių 3 nedėlių, į tą tarpą spėsiu pabaigti tuo tarpu organizavimo darbą. Geidžiame Jums viso labo Jūsų prakilniame tėvynės ir Bažnyčios labui darbe! Lauksime nuo Jūsų maloningo laiško.

Louvain 23/I 1911

Su didžia pagarba
Kun. Pr. Kuraitis
Kun. J. Galdikas

VIII LAIŠKAS

Didžiai Gerbiamasis Kun. Redaktoriau!

Ačiui už laiškutį. Labai laukėm nuo Jūsų atsakymo ant laiško rašyto 13/I 1911 m. (n. st.).

Dovydaitis, kaip mums pranešė, jau rengiās spaudon pirmąjį, programinį numerį.

Malonu kad Jūs sutinkate priimti naują laikraštį, kaipo priedą prie „Draugijos“.

Visą technikinę laikraščio pusę gal sutvarkysit patįs. Maskviečiai neturi tam laiko; mums esant užsienyje taipgi tai negalima padaryti.

Moksleivių laikraštis nors bus priedas, bet turėtų būti kitokio formato negu „Draugija“; kaip antai „Aušrinė“ turi kitokią aikštinę išvaizdą, negu „Liet. Žinios“.

Svarbu, kad moksleivių laikraštis iš tikro išrodytu skirtinu laikraščiu, o ne „Draugijos“ skyrium panašiu į „Šaltinio“ „Vainikėlių“.

Būtų gal geriausia, kad moksleivių laikraštis būtų tokio formato, kad sulenktas tilptų į „Draugiją“.

Gal skirtumas formato prives prie didesnių išlaidų bet ką darysi, kas reikia, tai reikia. Moksleivių laikraštis, kaip mums rodos, turėtų būti siuntinėjamas tik užsimokėjusiems už jį „Draugijos“ prenumeratoriams. Moksleivių kuopoms reiktų siuntinėt vieną „Draugijos“ egzempliorių indėjus į jį tiek moksleivių laikraščio egzempliorių, kiek bus kuopelėje jo norinčių.

Be abejo bus keblumų leidžiant moksleivių laikraštį kaipo priedą prie „Draugijos“, bet mums rodos jų vis bus mažiaus negu leidžiant skyrium, įpač kad mēs nežinom, kaip surasti atsakomas redaktorius, kas sutvarkytų technikinę pusę, ir manom kad daug brangiaus atseitų. Kaina moksleivių laikraščio, kaipo „Draugijos“ priedo gal bus gerai pastačius 1 r. 20 k. Didumo manome turėtų būti kaip paprastai „Aušrinė“, ne mažesnis.

Kada išeis pirmasis numeris nežinome; nežinome kada prirengs Dovydaitis, kada viskas susitvarkys. Moksleivių laikraščio kad ir „Draugijos“ priedo redakcija bus svietiškių studentų rankose, dabar Maskviečių, „Draugijos“ redakcija, kaip tai paprastai yra, atsakys tik prieš valstijinę valdžią.

Sulyg kandidato prie pašalpos, tai turime pasiteirauti draugų. Apie Jusų minėtą agronomą nieko mēs nežinome. Gaila kad nepranešėte kokia-

me mieste jis mokinasi; tad gal būtume galėję stačiai į tą miestą kreiptis. Gal tad dabar pranešite. Labai svarbu kad pašalpa netektų kokiam à la Jaunutis – Vienuolis⁶⁷.

Kandidatas, jeigu jis katalikas, turėtų prisidėti pirma prie Sąjungos.

Kai kurie iš mūsų užbaigę dabar disertacijas, galėsime daugiau parašyti į „Draugiją“.

Geidžiame Jums viso labo ir pasisekimo Jūsų prakilniuose darbuose.
Lauksim laiško.

Su didžia pagarba Draugų vardu
Pr. Kuraitis

10/II 1911 m.

Louvain

Rue Frédéric Lints, 97

⁶⁷ Juozapas Albinas Herbačiauskas (1876–1944) – rašytojas, literatūros kritikas, visuomenės ir kultūros veikėjas.

IX LAIŠKAS

Didžiai Gerbiamasis Kun. Redaktoriau!

Stud. Dovydaičiui pasiskubinus su galutinu nutarimu moksleivių laikraščio dalyke, daugumas norinčių parašyti į pirmąjį numerį nespėjo tai padaryti. Buvo nekartą jo prašyta kad da palauktų, kad pirmas numeris galėtų išeiti rimtas ir įvairus. Jis atsakė, kad jam tai rūpi, bet pridurė kad girdi ar lauksi, ar nelauksi, pirmą numerį vistiek vienam reikėsia prirengti. Maskviečių karštumą lengva suprasti turint omenėje, kad jie Maskvoje mato ir žino, kaip jų mokslo draugai „pirmeiviai“ su pasišventimu, uoliai darbuojasi, kad intraukus į savo „pirmeiviškas“ kilpas ko daugiausiai mūsų moksleivijos ir kas dieną vis šiokias tokias pasekmes pasiekia.

Malonėtume kad praneštumėte kokia kaina bus galima gauti skyrium „Ateitį“ nuo „Draugijos“ ir kaip bus sutvarkyta technikinė „Ateities“ išleidinėjimo pusė pagal tai kaip rašiau aname laiške. Argi nebus apskelbta, kad „Ateities“ redakcija Maskvoje, kad ten reikia siųsti rankraščius?

Geidžiu Jums viso labo ir pasisekimo nenuilstančiame prakilniame veikime.

Louvain 2/III 1911 m.
Rue Frédéric Lints, 97

Draugų vardu
Kun. Pr. Kuraitis

P.S. Apie Skabeiką⁶⁸ užklausėme Dorpatiečių, nes sužinojome, kad jis mokinosi Dorpate.

Pr. Kuraitis

⁶⁸ Klemensas Skabeika (1884–1951) – agronomas. 1904 m. baigė Šiaulių gimnaziją, Studijavo agronomiją Tartu universitete.

X LAIŠKAS

Didžiai Gerbiamasis Kun. Redaktorau!

Siunčiu keliolika žodžių pertaisęs vertimą: „Šių laikų studentija ir Katalikų Bažnyčia“. Tuos pataisymus aš padariau pačioj knygutėje, tai bus lengviaus susigaudyti. Kai kurie iš tų pataisymų, mano nuomone, labai svarbus ir antrą laidą rengiant reikia būtinai jų laikytis.

Antro leidimo kainą pakelti žinoma dabar neparanku. Lenkiškas vertimas to paties dalyko parduodama už 30 kap. Bet tai nėra ką paisyti. Maniau iš pradžių prie kai kurių vietų padėti savo pastabas, bet neturėdamas dabar laiko turėjau tai apleisti. Ką turiu pasakyti, pasakysiu originališkuose raštuose.

Tas Forstero straipsnys-veikalėlis vertas kuo didžiausio išplatavimo; žinoma jo supratimui reikia šiokių tokių inteligentų.

„Ateitis“ su Nr. 3 įstojo, matyti, į normalines vėžes. Dieve padėk ir toliaus!

„Ateitininkų“ susirinkimas, kaip matyti, bus labai indomus ir svarbus.

Šiuo tarpu mes užsiėmę labai egzamenais. Po egzamenų tik galėsime prakalbėti į „Draugiją“, „Ateitį“.

Geidžiu Jums kuo geriausio pasisekimo visame!

Su didžia pagarba
Pr. Kuraitis

20/VI 1911

Louvain.

Rue Frédéric Lints, 97

LETTERS OF PRELATE PRANCIŠKUS KURAITIS
TO PRELATE ALEKSANDRAS DAMBRAUSKAS-JAKŠTAS

Summary

Prelate Pranciškus Kuraitis (1883–1964), the author of the letters, and the addressee prelate Aleksandras Dambrauskas-Jakštas (1860–1938) are personalities well known in the history of Lithuanian culture and science. Kuraitis distinguished himself as a philosopher and the dean and professor of the Faculty of Theology-Philosophy of Vytautas Magnus University in Kaunas. He also edited magazines *Vadovas* (The Guide) and *Tiesos kelias* (The Path of Truth) that were of great importance to priests. His contribution to intellectual nurturing of Catholics was considerable. The published letters come from the period when, following his studies at the spiritual seminary of Seinai and the Roman Catholic Spiritual Academy in Saint Petersburg, Kuraitis was studying philosophy at Leuven University in Belgium. Dambrauskas-Jakštas was a professor at the Roman Catholic Spiritual Academy in Saint-Petersburg, the chairman of St Casimir book publishing society in Kaunas, and the editor of the Catholic intellectual magazine *Draugija* (Association). He was also a well-known philosopher, theologian, poet, and literary critic.

The article presents all ten letters that Kuraitis wrote to Dambrauskas-Jakštas, which are kept at the Manuscript Department of the Vilnius University Library. Kuraitis wrote these letters in Leuven. They are important in two aspects. First of all, they refer to the establishment of a Catholic inter-university student association that would involve students from foreign universities and the universities of the Russian Empire. The founding of this student association is considered the beginning of the *ateitininkai* organisation of Catholic youth in education. The association was organised by correspondence. The second issue addressed in these letters was the establishment of a newspaper for young people. The article reveals Kuraitis's principal attitudes to the future newspaper and the developments in its organisation. He supported the publishing of two newspapers, one for students and the other for the young people in the village. In Kuraitis's opinion, laypersons and not priests needed to head the newspaper. In his opinion, priests could not be in charge of a newspaper intended for young people or lead their organisation as this would protect them against their opponents' reproaches that all that would serve the clergy.